

SIGNALEN VAN FINANCIËLE EN SOCIALE PROBLEMEN BIJ MEDEWERKERS HERKENNEN

Mensen met financiële en sociale problemen lopen hier niet mee te koop. In tegendeel, ze proberen dit vaak te verstoppen. Toch zijn er enkele knipperlichten die kunnen duiden op privéproblemen. Als **meerdere van volgende signalen** voorkomen, is er een **verhoogde kans** dat iemand – al dan niet tijdelijk – met armoede wordt geconfronteerd:

FINANCIËEL:

- De medewerker heeft op het eerste gezicht 'banale' vragen over de uitbetaling van het loon
bv. vragen over tijdstip betaling loon, betaling eindejaarspremie,...
- Loonbeslag
- De medewerker vraagt een voorschot/lening
- De medewerker vraagt naar periodieke uitbetaling of interimwerk
- De medewerker heeft (plots) geen lunchpakket (meer) mee
of geen beleg op zijn/haar brood op het einde van de maand
- Diefstal

SOCIAAL GEDRAG:

- De medewerker neemt niet (langer) deel aan sociale activiteiten die geld kosten
bv. een betalend personeelsfeest, de lunch, traktaten bij verjaardag, cadeaus bij geboorte
- De medewerker is vaak bezig met privé-aangelegenheden op het werk
bv. controleert of er al geld op de bankrekening gestort is, privé telefoontjes op de werkvloer,...
- De medewerker gedraagt zich agressief naar anderen
- De medewerker gedraagt zich prikkelbaar

VERZUIM:

- De medewerker komt vaker te laat op het werk
- De medewerker is vaker onwettig afwezig
- De medewerker blijft vaker thuis voor zieke kinderen dan voorheen
- De medewerker is opvallend meer ziek dan vroeger

ARBEIDSPRESTATIES:

- Concentratieproblemen als gevolg van (privé-gerelateerde) problemen
- De medewerker maakt vaker fouten
- De medewerker is vaker niet op tijd klaar met het werk
- De medewerker zoekt routinetaken op en heeft minder aandacht voor nieuwe aspecten in de job
- De medewerker houdt zich niet aan gemaakte afspraken

FYSIEKE/MENTALE GEZONDHEID:

- De medewerker klaagt vaker over lichamelijke problemen
- De medewerker bezeert zich vaker dan vroeger
- De medewerker is vaker moe
- De medewerker is minder stressbestendig dan vroeger
- Moraal op een laag pitje

UITERLIJK VOORKOMEN:

- De medewerker verwaarloost zijn/haar voorkomen
- De medewerker lijkt dronken
- De medewerker heeft een blauw oog of andere kwetsuren

Alleenstaande ouders, mensen met gezondheidsproblemen, tijdelijke medewerkers, uitzendkrachten, mensen met een klein sociaal netwerk en allochtonen lopen doorgaans, maar daarom niet noodzakelijk, een groter risico op armoede.

MOGELIJKE ACTIES IN FUNCTIE VAN MEDEWERKERS MET FINANCIËLE EN SOCIALE PROBLEMEN

Eenvoudige maatregelen zoals een stipte betaling van het loon, een luisterend oor of een goede doorverwijzing kunnen voor medewerkers met privéproblemen een groot verschil maken:

1. ZORG VOOR EEN CORRECTE EN DUIDELIJKE UITBETALING

- Maak een jaarkalender op met het tijdstip waarop het loon, de eindejaarspremie, het verlofgeld,...gestort wordt. Dit is erg belangrijk voor mensen die moeten puzzelen om hun rekeningen te betalen.
- Vermeld via welke bank het geld gestort wordt. Als de medewerker bij een andere bank zit, staat het pas enkele dagen later op zijn rekening.
- Hou rekening met feestdagen waarop banken sluiten en maak afspraken over wanneer de uitbetaling gebeurt. Overweeg om dit te doen vóór de feestdag of het verlengd weekend. Heel wat sociale secretariaten bieden de mogelijkheid om een jaarplanning op te maken voor de loonberekening en de betaalopdrachten na de loonberekening rechtstreeks door te sturen naar de banken. U zou hiervan gebruik kunnen maken.
- Zorg voor een duidelijk en begrijpbaar loonbriefje.
- Als het loon in stukken door verschillende instanties betaald wordt, bv. aanvragen voor loonsvervangende premies, tewerkstellingspremies,... zorg dan voor een tijdige en correcte administratieve afhandeling.

2. BEPERK WERK-GERELATEERDE KOSTEN

- Bied werkkledij kosteloos aan en/of zorg voor het onderhoud van de werkkledij.
- Bied medewerkers de kans om hun drank zelf mee te brengen i.p.v. verplicht aan te kopen in het bedrijf.
- Betaal kosten tijdig terug of prefinancier (parkeerkosten, benzine, onderdelen machines,...).
- Beperk traktaten bij speciale gelegenheden. Stel daar eventueel huisregels/richtlijnen voor op. Dat kan rust bieden voor wie het financieel moeilijk heeft.
- Betaal cadeautjes voor gelegenheden met een sociale kas.
- Vermijd betalende personeelsfeestjes.
- Vermijd onnodige kosten in de selectieprocedure (pasfoto's, verplaatsingen,...).
- Moedig carpooling aan. Voorzie eventueel een carpoolpremie.
- Voorzie een tussenkomst in het woon-werk-verkeer.

3. HOU REKENING MET DE INVLOED VAN VERLOF OP HET LOON

- Spreid, indien mogelijk, het collectief verlof over meer maanden.
- Voorzie een mogelijkheid om in periodes van langdurig verlof ook andere verlofsystemen in te zetten die minder effect hebben op het loon, zoals bv. inhaalrustdagen, vrij te kiezen feestdagen,...
- Leg in de onthaalbrochure uit hoe en wanneer het vakantiegeld uitbetaald wordt
 - Informeer arbeiders dat ze best verlofgeld aan de kant zetten voor de maand waarin ze verlof nemen.
 - Informeer bedienden over de invloed van contractwijzigingen op vakantiegeld (de verrekening van het vakantiegeld gebeurt bij de uitbetaling van het laatste loon, het jaar nadien krijgt men niets meer in de verlofperiode. In geval men voorheen meer verdiende, moet men zelfs een stukje teruggeven).

4. SPREID DE VERSCHILLENDE COMPONENTEN VAN HET LOON

- bv. voorschot rond de 10de, loon rond de 25ste, maaltijdcheques rond de 1ste.

5. UITBETALING VAN HET EERSTE LOON

- Voorzie de mogelijkheid om de eerste maand van de tewerkstelling wekelijks of tweemaal per maand te betalen. Zo kunnen rekeningen toch tijdig betaald worden en kunnen ook de kosten die verbonden zijn aan het werk zoals verplaatsingskosten, kinderopvang, aankoop van brooddoos of rugzak...opgevangen worden.
- Vermeld bij aanvang de mogelijkheid om een voorschot te vragen.

6. ACHTERSTALLIGE BELASTINGEN

- Informeer medewerkers met twee deeltijdse jobs, uitzendkrachten, gescheiden medewerkers die onderhoudsgeld ontvangen, medewerkers die enkele maanden ziek of in bevallingsrust waren,...dat er mogelijks een afrekening komt bij de betaling van de belastingen.

7. HOU KOSTEN VOOR KINDEROPVANG ZO LAAG MOGELIJK

- Maak, indien mogelijk, uurroosters die gunstig zijn voor kinderopvangkosten.
- Laat ouders tijdskrediet gebundeld opnemen tijdens schoolvakanties.

8. VOORZIE TEGEMOETKOMINGEN VOOR MEDEWERKERS IN MOEILIJKE PERIODES/SITUATIES

- Overweeg de invoering van een schoolpremie voor medewerkers met kinderen.
- Richt een sociale kas op en overleg waarvoor deze ingezet kan worden.

9. VERTROUWENSPERSOON

- Leid intern iemand op waarbij medewerkers met financiële en sociale problemen terecht kunnen.
- Communiceer over het bestaan van een vertrouwenspersoon.
- Behandel hulpvragen respectvol en discreet.

10. OPLEIDINGEN

- Geef direct leidinggevenden een opleiding in het herkennen van knipperlichten.
- Leer leidinggevenden om respectvol met signalen en hulpvragen om te gaan.
- Denk eens na over opleidingen zoals assertiviteitstrainingen, communiceren, taalopleidingen, ... deze maken mensen weerbaarder op de werkvloer.

11. PESTEN OP HET WERK

- Reageer duidelijk en vastberaden op ongepast gedrag of discriminatie van collega's.
- Stel medewerkers op de hoogte van het beleid dat gevoerd wordt rond pesten op het werk, bv. in een onthaalbrochure, missie en visie, affiches in de refter,...

12. LOONBESLAG

- Breng bij loonbeslag uw medewerker op de hoogte. Zo komt hij op het einde van de maand niet voor verrassingen te staan.

13. MAAK AFSPRAKEN ROND HET GEVEN VAN EEN VOORSCHOT/LENING

- Werk een duidelijk beleid uit rond het geven van voorschotten/leningen.
- Maak duidelijke afspraken over hoe het voorschot/de lening terugbetaald wordt. Zo kan bv. afgesproken worden om bij iedere loonuitbetaling een deel van het loon te gebruiken als terugbetaling van de lening.
 - ! Hou er rekening mee dat u nooit meer dan 20% van het nettoloon van uw medewerker per keer mag inhouden.
 - Mogelijks volgen er (nog) loonbeslagen, waarvoor u als werkgever aansprakelijk bent voor de inhouding daarvan.
 - Bovendien is een lening een voordeel van alle aard waarop zowel belastingen als sociale zekerheidsbijdragen betaald moeten worden. Laat u hierover adviseren door uw sociaal secretariaat.

14. MAAK EEN BEPERKTE 'SOCIALE KAART' OP

- Breng in kaart waar medewerkers met financiële en sociale problemen terecht kunnen voor externe hulp. Een basismodelletje vindt u achteraan deze fiche.
- Zorg dat uw direct leidinggevenden op de hoogte zijn van deze 'sociale kaart'.
- Stel folders/documentatie ter beschikking van de direct leidinggevenden en uw medewerkers.

15. ALGEMENE TIPS BIJ AANWERVING

- Bespreek bij aanwerving de randvoorwaarden (mobiliteit, combinatie arbeid/privé) en zoek desnoods gezamenlijk naar een oplossing.
- Als u vragen heeft rond 'gaten' in een cv, bespreek dit dan openlijk en respectvol.
- Geef eerlijke feedback waarom een kandidaat niet weerhouden werd. De werkzoekende kan hier rekening mee houden bij volgende situaties.
- Nieuwe medewerkers met een armoedeproblematiek hebben nog meer nood aan duidelijkheid dan andere medewerkers m.b.t. regels, afspraken, gewoonten, takenpakket, uitbetalingen van het loon,...
- Zorg voor een aanspreekpunt voor de nieuwe medewerker in de vorm van een peter/meter. Houd dit echter steeds professioneel. Een peter/meter hoeft zich niet te mengen in het privéleven van een nieuwe collega. Breng die boodschap duidelijk over aan peters en meters.
- Schakel een gratis jobcoach in om de integratie op de werkvloer te bewerkstelligen. Bovendien zullen bepaalde medewerkers het makkelijker hebben om bepaalde zaken te bespreken met een externe partner.

WAT ALS...

- **U een concrete vraag krijgt van een medewerker met financiële problemen?**
- **Uw medewerker minder presteert en u een achterliggend financieel of sociaal probleem vermoedt?**
- **U vermoedt dat een medewerker financiële of sociale problemen heeft?**
 - **ONDERNEEM NIETS VOOR U MET DE MEDEWERKER HEBT GESPROKEN!**
Geef aan dat u open staat voor een gesprek maar respecteer ook de grenzen van medewerkers die er niet met u over willen praten.
 - **BESPREEK MET UW MEDEWERKER ZIJN CONCREET GEDRAG.**
Verwijs desgevallend naar de problematische arbeidssituatie en de gevolgen voor het bedrijf.
 - **BIED DE MOGELIJKHEID OM ACHTERLIGGENDE PROBLEMEN BESPREEKBAAR TE MAKEN.**
 - **LUISTER.**
Een luisterend oor en blijk van betrokkenheid is vaak al genoeg. Als u zich respectvol opstelt, zal dat voor uw medewerker een steun zijn. Dit zal hem helpen om beter om te gaan met privéproblemen op het werk. Betrokkenheid betekent niet dat u de privéproblemen van medewerkers moet oplossen.
 - **BEKIJK WAT MOGELIJK IS BINNEN HET BEDRIJF.**
Bvb. aangepast uurrooster, takenpakket, voorschot op het loon,...
TIP: Creëer geen gunstmaatregelen maar neem maatregelen die voor iedereen gelden en maak ook duidelijk wat de medewerker niet van u kan verwachten.
 - **VERWIJS DOOR VOOR ZAKEN DIE NIET BINNEN HET BEDRIJF AANGEPAKT KUNNEN WORDEN.**
TIP: gebruik hiervoor de sociale kaart.
 - **MAAK DUIDELIJKE AFSPRAKEN ROND PRESTATIES.**
 - **GA RESPECTVOL EN VERTROUWELIJK OM MET DE INFORMATIE DIE EEN MEDEWERKER U GEEFT.**

Geraadpleegde bronnen:

- ACV (2012). Armoede op de werkvloer.
- Jobkanaal (2012). Als werk en privé niet te scheiden zijn. Duurzaam omgaan met kansarmoede en welzijnsproblemen bij uw medewerkers.
- Jobkanaal (2012). Mensen in armoede als doelgroep van Jobkanaal. Onderzoeksrapport.
- CAW Artevelde (2007). HR-support. Hulpverlening en bedrijven samen voor duurzame tewerkstelling.
- CAW Artevelde (2007). HR-support. Instrumenten.
- EAD Toolbox (2011). Powerpoint vormingsaanbod voor HR: mensen in armoede op de werkvloer.

EEN BEDRIJFSEIGEN SOCIALE KAART AANMAKEN DOORVERWIJZEN VAN MEDEWERKERS MET FINANCIËLE EN SOCIALE PROBLEMEN

Hieronder vindt u een overzicht van de eerstelijns hulpverleningsinstanties waarnaar u uw medewerkers met financiële en sociale problemen kan doorverwijzen. We hebben enkel de meest voorkomende problematieken weerhouden en deze gerangschikt per thema.

Het is de bedoeling dat u de derde kolom verder aanvult met contactgegevens van de lokale diensten. Deze zullen immers verschillen naargelang de woonplaats van de betrokken medewerker. Een algemene lijst is tevens te verkrijgen via de projectontwikkelaar Evenredige Arbeidsdeelname en Diversiteit van uw regio.

INTERESSANTE WEBSITES ZIJN

- www.desocialekaart.be
De sociale kaart bevat een overzicht van de diensten, organisaties en voorzieningen uit de welzijns- en gezondheidssector in Vlaanderen en Brussel.
- www.rechtenverkenner.be
De rechtenverkenner geeft u een online overzicht van sociale rechten door verschillende overheden: premies en andere voordelen op het vlak van onderwijs, arbeid, wonen, welzijn, energie... eventueel opgesplitst naar kwetsbare groepen.
- www.eerstehulpbijschulden.be
Deze website geeft informatie over schulden, schuldhulpverlening, rechten en plichten van schuldenaar en schuldeiser.
- www.budgetplanner.be
De budgetplanner helpt om een overzicht te maken van inkomsten en uitgaven.

FINANCIËLE PROBLEMEN		
MOGELIJKE SIGNALLEN	INSTANTIES DIE HULP KUNNEN BIJEN	LOKALE CONTACTGEGEVENS
<ul style="list-style-type: none">• Loonbeslag• Voorschot/lening vragen• Geen lunchpakket mee of geen beleg op de boterhammen• Niet (langer) deelnemen aan sociale activiteiten die geld kosten• Diefstal	<ul style="list-style-type: none">• OCMW/Sociaal Huis: schuldhulpverlening, materiële hulp• CAW: schuldhulpverlening, materiële hulp (www.caw.be)• Justitiehuis• Voedselbedeling• Poverello (www.poverello.be)• Kring(loop)winkel (www.dekringwinkel.be)	<ul style="list-style-type: none">• OCMW/Sociaal Huis:• CAW:• Justitiehuis:• Voedselbedeling:• Poverello:• Kring(loop)winkel:

HUISVESTINGSPROBLEMEN

MOGELIJKE SIGNALLEN	INSTANTIES DIE HULP KUNNEN BIEDEN	LOKALE CONTACTGEGEVENS
<ul style="list-style-type: none"> • (Dreiging tot) uithuiszetting • Geen vast adres • Niet kunnen betalen van de huurwaarborg • Op zoek naar goedkope/ sociale huisvesting • Op zoek naar goedkope/ sociale lening 	<ul style="list-style-type: none"> • Huurdersbond (www.huurdersbond.be) • Justitiehuis • OCMW/Sociaal Huis: dienst wonen • CAW: woonbegeleiding • Sociale Huisvestingsmaatschappij • Sociaal Verhuurkantoor • Vlaams Woningfonds (www.vlaamswoningfonds.be) • Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (www.vmsw.be) 	<ul style="list-style-type: none"> • Huurdersbond: • Justitiehuis: • OCMW/Sociaal Huis: • CAW: • Sociale Huisvestingsmaatschappij: • Sociaal Verhuurkantoor: • Vlaams Woningfonds: • Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen:

MOBILITEITSPROBLEMEN

MOGELIJKE SIGNALLEN	INSTANTIES DIE HULP KUNNEN BIEDEN	LOKALE CONTACTGEGEVENS
<ul style="list-style-type: none"> • Auto kapot, geen geld om te herstellen • Geen fiets ter beschikking 	<ul style="list-style-type: none"> • Fietsverhuur sociale initiatieven • Taxistop (www.taxistop.be) • De lijnwinkel (www.delijn.be) 	<ul style="list-style-type: none"> • Fietsverhuur: • Taxistop: www.taxistop.be • De lijnwinkel:

PERSOONLIJKE PROBLEMEN

MOGELIJKE SIGNALEN	INSTANTIES DIE HULP KUNNEN BIJDEN	LOKALE CONTACTGEGEVENS
<ul style="list-style-type: none"> Alcoholisme 	<ul style="list-style-type: none"> AA (www.aavlaanderen.be) 	<ul style="list-style-type: none"> AA:
<ul style="list-style-type: none"> Familiaal geweld Fysieke en mentale klachten Slachtoffer van pesten 	<ul style="list-style-type: none"> Bedrijfsarts Tele-onthaal (www.tele-onthaal.be) Vertrouwenscentrum kindermishandeling (www.kindermishandeling.org) Politie Meldpunt misbruik en geweld Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Vertrouwenspersoon 	<ul style="list-style-type: none"> Bedrijfsarts: Tele-onthaal: 106 Vertrouwenscentrum kindermishandeling: Politie: 112 Centrum Geestelijke Gezondheidszorg: Meldpunt misbruik en geweld: 1712 Vertrouwenspersoon:
<ul style="list-style-type: none"> Onverzorgd voorkomen Papierwerk niet rond krijgen 	<ul style="list-style-type: none"> OCMW/Sociaal Huis: dienstencentra, sociale dienst CAW: dader- en slachtofferhulp, vluchthuizen, inloopwerking, sociale dienst Vakbonden 	<ul style="list-style-type: none"> OCMW/Sociaal Huis: CAW: Vakbonden:
<ul style="list-style-type: none"> Geen kinderopvang 	<ul style="list-style-type: none"> Stedelijke dienst kinderopvang Thuisopvang zieke kinderen (ziekenfondsen) Kind en Gezin (www.kindengezin.be) Opvoedingswinkel Kraamzorg 	<ul style="list-style-type: none"> Stedelijke dienst kinderopvang: Thuisopvang zieke kinderen: Kind en Gezin: 078 150 100 Opvoedingswinkel: Kraamzorg: